

Міністерство культури та інформаційної політики України
Харківська державна академія дизайну і мистецтв

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішенням Вченої Ради ХДАДМ
(протокол № 36 від 26 квітня 2024 р.)

**ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА,
ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА І РЕСТАВРАЦІЇ**

Програма фахового вступного випробування для прийому на навчання осіб,
які здобули освітній ступінь (освітньо-кваліфікаційний рівень) магістра (спеціаліста) для здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня доктора філософії

зі спеціальності

023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

ОНП Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Денна форма навчання

Харків - 2024

Міністерство культури та інформаційної політики України

Розробник: Соколюк Л.Д. – доктор мистецтвознавства, професор, член-кор.
НАМУ, професор кафедри теорії і історії мистецтв ХДАДМ

Програму обговорено на засіданні кафедри ТІМ від 12.04.2024 року

Протокол № 11

©ХДАДМ, 2024

©Соколюк Л.Д., 2024

ВСТУП

Програма фахового вступного випробування «Теорія та історія образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва і реставрації» для прийому на навчання осіб, які здобули освітній ступінь (освітньо-кваліфікаційний рівень) магістра (спеціаліста), для здобуття освітньо-наукового рівня доктора філософії із зазначеної спеціальності реалізує узагальнюючу функцію та має на меті оцінити знання абітурієнтів щодо принципів, закономірностей і розвитку образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва і реставрації.

Основні позиції програми орієнтовані на фахові компетентності, здобуті магістрами, відповідно до вимог Стандарту спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво і реставрація».

Метою програми є:

- створення теоретичного фундаменту для одержання системного знання в конкретній професійній сфері;
- оволодіння методологічним інструментарієм для успішного здійснення теоретичної й практичної діяльності;
- формування основ високої гуманітарної культури і гуманістичних світоглядних принципів.

Завданнями програми є:

- ознайомлення з надбанням світової й вітчизняної мистецтвознавчої думки;
- здобуття навичок самостійного критичного мислення й обґрунтування власної теоретичної позиції;
- розвиток навичок теоретичного синтезу й узагальнення;
- оволодіння необхідним принципам наукової дискусії і цивілізованого міжкультурного діалогу (об'єктивності, академічної коректності, толерантності);

Знання, що мають продемонструвати особи, які вступають до аспірантури, з дисципліни «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво і реставрація»:

- теоретичний матеріал основних розділів курсу (зміст предмету, завдань, структури й функцій мистецтвознавчого знання; особливості мистецтвознавчої проблематики й пізнавальних принципів);
- знання особливостей основних історичних періодів розвитку образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва і реставрації творів мистецтва, їх загальних і відмінних характеристик;
- зміст основних тенденцій розвитку теорії образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва і реставрації творів мистецтва.

Практичні навички, що демонструє вступник до аспірантури :

- володіння основними методами мистецтвознавчого аналізу;

- орієнтація в історико-мистецтвознавчому матеріалі, уміння аналізувати погляди й теорії в мистецтвознавчому теоретичному дискурсі; творів
- уміння аргументувати власну теоретичну позицію й артикулювати принципи фахового знання;
- уміння застосовувати отримані знання при аналізі актуальних проблем наукових досліджень;
- самостійно визначати смисл і напрямок своєї наукової та практичної діяльності.

Компетентності, які має продемонструвати вступник до аспірантури:

- володіння теоретичним матеріалом для одержання системного знання в конкретній професійній сфері;
- навички теоретичного синтезу й узагальнення, володіння методологічним інструментарієм для успішного здійснення теоретичної й практичної діяльності;
- самостійне критичне мислення й вміння обґрунтувати власну теоретичну позицію;
- засвоєння та вміння використовувати на практиці принципів наукової дискусії і цивілізованого міжкультурного діалогу (об'єктивності, академічній коректності, толерантності).

Питання до вступного випробування до аспірантури за спеціальністю «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво і реставрація»

Програма розрахована на виявлення теоретичних знань у галузі
мистецтвознавства,

зокрема історії зарубіжного і українського мистецтва, декоративного
мистецтва та основ реставрації

ЗАРУБІЖНЕ МИСТЕЦТВО

1. Канон в мистецтві стародавнього Єгипту. Основні пам'ятки мистецтва.
2. Основні пам'ятки мистецтва Стародавньої Греції. Роль її художніх принципів в історії європейського мистецького розвитку.
3. Візантійська художня система, її особливості.
4. Синтез мистецтв у готичній архітектурі
5. Ренесанс в Італії. Загальна характеристика.
6. Період високого відродження в Італії. Провідні майстри стилю.
7. Стиль класицизм. Особливості розвитку класицизму в європейському образотворчому мистецтві.

8. Стил ь бароко. Особливості розвитку в європейському образотворчому мистецтві.
9. Становлення жанрової системи в європейському мистецтві та її еволюція.
10. Імпресіонізм як стильовий напрямок. Сутність його колористичної реформи та оновлення системи пленеру. Основні представники. Значення для подальшого розвитку мистецтва.
11. Постімпресіонізм. Основні представники.
12. Стил ь модерн в європейському мистецтві. Регіональні особливості окремих шкіл. Основні представники.
13. Авангардні течії в європейському образотворчому мистецтві першої третини ХХ ст.
14. Видатні мистецькі центри Центрально-Східної Європи на межі ХІХ і ХХ ст.
15. Орієнтальні впливи в європейському мистецтві на межі ХІХ і ХХ ст. та їхня роль в подальшому мистецькому процесі в регіоні.
16. Реставрація пам'яток мистецтва. Формування наукових принципів.
17. Декоративно-ужиткове мистецтво Європи,, його типологія та класифікація.
18. Основні види декоративно-ужиткового мистецтва. Орнамент як первинний зміст. декоративності.
19. Мистецтво постмодернізму. Його представники у світовій архітектурі.
20. Характеристика прояву нових мистецьких форм доби постмодерного у світі.

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО

1. Українська ікона. Особливості розвитку. Ікона храмова і хатня. Національні особливості.
2. Українське бароко. Етапи розвитку. Основні пам'ятки. Національні особливості.
3. Український портрет ХVІІ – ХVІІІ ст. та його види.
4. Творчість Т.Г. Шевченка як мистця. Аналіз програмних творів. Роль у розвитку національного українського мистецтва.
5. Український пейзаж кін. ХІХ – перш. третини ХХ ст. Особливості розвитку. Основні регіональні центри.
6. Мистецтво українського модерну і символізму. Основні представники.
7. Українська академія мистецтва. Основні етапи розвитку. Фундатори УАМ та їхня роль у відродженні українського національного мистецтва.
8. Георгій Нарбут. Його пошуки національної форми в мистецтві української графіки.

9. Михайло Бойчук та його школа «українського монументалізму».
10. Василь Кричевський. Основні види його мистецької діяльності. Особливості стильової еволюції в творчості.
11. Михайло Жук як представник стилю модерн в українському мистецтві.
12. Образ сучасника в портретному живописі О. Мурашка і Ф. Кричевського та особливості їхньої живописної системи.
13. Український авангард: напрямки, представники, місцев історії європейського мистецтва.
14. Українська графіка перш. третини ХХ ст. Її види, основні представники, стильова еволюція.
15. Творчість Т. Яблонської. Стильова еволюція.
16. Український мистецький нонконформізм др. пол. ХХ ст. Сутність феномену, основні центри, представники.
17. Львівська та закарпатська художні школи др. пол. ХХ ст. Основні представники.
18. Мистецтво української діаспори. Основні хвилі еміграції української творчої інтелігенції, топографія, найважливіші центри. Представники та їхня роль в розвитку сучасного українського мистецтва.
19. Основні види традиційного декоративно-ужиткового мистецтва в Україні та особливості його сучасного розвитку.
20. Історія розвитку реставраційної справи в Україні. Основні сучасні школи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Д. Антонович Д. Скорочений курс історії українського мистецтва. Прага: Вид. Укр. Ун-ту, 1923. 340 с.
2. Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом: Мистецьке середовище Львова другої половини ХХ століття, Львів: Академічний експрес, 2001. 175 с.
3. Голубець О. Мистецтво ХХ століття: український шлях. Львів : Колір ПРО сервіс, 2012. 199 с.
4. Горбачов Д. О. Авангард. Українські художники першої третини ХХ ст. Київ : Мистецтво, 2016. 320 с.
5. Димшиць Е. «Український Пікассо» – Олександр Богомазов (1991). *Бібліотека українського мистецтва* : вебсайт. 06.11.2014. URL: <http://uartlib.org/ukrayinskiy-pikasso-oleksandr-bogomazov/> (дата звернення: 20.07.2020)
6. Жан-Клод Маркаде. Малевич. Київ: Родовід, 2013. 304 с.

7. Жмурко Т. Портрет: Виктор Пальмов. Експерименти з кольором. *Your Art* : інтернет-проект. 14.11.2019. URL: <https://supportyourart.com/stories/palmov/> (дата звернення: 14.02.2021)
8. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні в XVI – XVIII ст. Київ: Наукова думка, 1983. 179 с.
9. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення Заг. ред.. Стівена Фартінга. Харків: Vivat, 2019. 575 с.
10. Історія українського мистецтва. У 5-ти т. / ІМФЕ НАН України ім. М.Т. Рильського. Т. 3 (Мистецтво другої половини XVI – XIII століття [ред. Д. Степовик]. Київ, 2011. 1087 с. : іл.
11. Історія українського мистецтва. У 5-ти т. / ІМФЕ НАН України ім. М.Т. Рильського. Т. 4 (Мистецтво XIX століття) [ред.. В. Рубан]. Київ, 2006. 760 с., іл.
12. Історія українського мистецтва. У 5-ти т. / ІМФЕ НАН України ім. М.Т. Рильського. Т. 5 (Мистецтво XX століття) [голов. ред. Г. Скрипник, наук. ред. Т. Кара-Васильєва]. Київ, 2007. 1048 с., іл.
13. Кара-Васильєва Т. Народне мистецтво і художники авангарду : [стаття з журналу «Народне мистецтво», № 3/4 за 2001 рік]. *Бібліотека українського мистецтва* : вебсайт. 07.11.2018. URL: <http://uartlib.org/narodne-mystetstvo-hudozhnyky-avangardu/> (дата звернення: 20.07.2020).
14. Кара-Васильєва Т.В. Стиль модерн в Україні. Київ, 2021. 215 с/ Кара-Васильєва Т., Чегусова З. Декоративне мистецтво України XX століття: У пошуках «великого стилю». Київ: Либідь, 2005. 274 с.
15. Кашуба-Вольвач О. Олександр Богомазов. Автопортрет. Київ : Родовід, 2012. 108 с.
16. Лагутенко О. Українська графіка першої третини XX століття. Київ: Грані-Т, 2006. 240 с.
17. Лейбфрейд А.Ю., Полякова Ю.Ю. Харьков. От крепости до столицы. Заметки о старом городе. Харьков: Фолио, 2004. 330 с.
18. Моран Анри де. История декоративно-прикладного искусства от древнейших времен до наших дней с приложением статьи Джеральда Гассио-Талабо о дизайне. Москва: Искусство, 1982. 576 с.
19. Овсійчук В.А. Майстри українського бароко. Київ, 1991. 400 с.
20. Овсійчук М.А. Мистецька спадщина Тараса Шевченка у контексті європейської художньої культури. Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2008. 414 с.
21. Павлова Т. & Чечик В. Борис Косарев. 1920-ті роки. Від малярства до теа-кіно=фото. Київ :Родовід, 2009. 285 с.
22. Павлова Т. Мистці українського авангарду в Харкові. Харків : Графпром, 2015. 474 с.
23. Рубан-Кравченко В. Кричевські і українська художня культура XX століття. Василь Кричевський. Київ: Криниця, 2004. 704 с.
24. Селівачов М. Лексикон української орнаментики / ІМФЕ. КДІДПМіД, МУНДМ. Наукове т-во ім. М. Трохименка. Київ, 2005. 400 с.: іл.

25. Смирна О. Український мистецький нонконформізм. Історичний і світоглядний вимір. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст. У 2 кн. – К.: Інтертехнологія, 2006. С. 77 – 94.
26. Соколюк Л. Михайло Бойчук та його школа. Х.арків: Видавець Олександр Савчук, 2014. 386 с.
27. Соколюк Л. Михайло Жук : мистець-літератор. Харків : Видавець Олександр Савчук, 2018. 255 с.
28. Степовик Д. Історія української ікони Х – ХХ ст. Київ: Либідь, 1996. 140 с.
29. Степовик Д. Українська ікона: Іконотворчий досвід діаспори. Київ: Балтія друк, 2008. 160 с.
30. Український авангард: Альбом / Авт. вступ ст. та упор. Д. Горбачов. Київ: Мистецтво, 1996.
31. Українські мистці у світі: Матеріали до історії українського мистецтва ХХ ст.. Авт.-упор. Г. Стельмащук. Львів: Априорі, 2013. 520 с.
32. The paintings that revolutionized art. Munich – london – New-York. 2016 (first published in hardback in 2013), 105 p.
33. Chilvers,Ian (2005). The Oxford dictionary of art (3rd ed.). [Oxford]: Oxford University Press. [ISBN 0198604769](https://doi.org/10.1017/9780198604769).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вступні іспити до аспірантури проводяться предметними комісіями з використанням екзаменаційних білетів. Рівень знань вступника оцінюється за шкалою 100–200.

Мінімальна кількість балів для кожного із вступних іспитів, з якими вступник допускається до участі в конкурсному відборі – 152 бали.

200-бальна шкала	Критерії (усна форма)	Критерії (письмова форма)
Високий рівень		
200	Відповіді на питання екзаменаційного білету повні, коректні та виважені. У структурі відповіді присутня постановка проблеми, її обґрунтування, аналіз та висновки. Авторська точка зору обґрунтована та послідовна. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним	. Відповіді на питання екзаменаційного білету повні, коректні та виважені. У структурі відповіді присутня постановка проблеми, її обґрунтування, аналіз та висновки. Авторська точка зору обґрунтована та послідовна.

	апаратом. Вступник демонструє знання фахової літератури, засвідчує вміння критично мислити, вести дискусію	Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник демонструє знання фахової літератури, засвідчує вміння критично мислити, вести дискусію
190 - 199	Відповіді на питання екзаменаційного білету повні, коректні та виважені. У структурі відповіді присутня постановка проблеми, її обґрунтування, аналіз та висновки. Авторська точка зору обґрунтована та послідовна. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник демонструє знання фахової літератури, засвідчує вміння критично мислити, вести дискусію. Але може відчувати деякі труднощі під час проведення дискусії.	Відповіді на питання екзаменаційного білету повні, коректні та виважені. У структурі відповіді присутня постановка проблеми, її обґрунтування, аналіз та висновки. Авторська точка зору обґрунтована та послідовна. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник демонструє знання фахової літератури, засвідчує вміння критично мислити, вести дискусію. Але може відчувати деякі труднощі під час проведення дискусії.
	Достатній рівень	
181-189	Відповіді на питання екзаменаційного білету в цілому повні, коректні та виважені. У структурі відповіді присутня постановка проблеми, її обґрунтування, аналіз та висновки. Авторська точка зору переважно обґрунтована та послідовна. Продемонстровано володіння понятійно-	Вступник демонструє відповіді на питання екзаменаційного білету в цілому повні, коректні та виважені. У структурі відповіді присутня постановка проблеми, її обґрунтування, аналіз та висновки. Авторська точка зору переважно

	<p>термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, частково наявні помилки, труднощі під час дискусії.</p>	<p>обґрунтована та послідовна. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім частково наявні помилки. Утім, частково наявні помилки, труднощі під час дискусії.</p>
171-180	<p>. Відповіді на питання екзаменаційного білету в цілому повні, коректні та виважені. У структурі відповіді присутня постановка проблеми, її обґрунтування, аналіз та висновки. Авторська точка зору переважно обґрунтована та послідовна. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки і відчуваються труднощі під час дискусії.</p>	<p>Відповіді на питання екзаменаційного білету в цілому повні, коректні та виважені. У структурі відповіді присутня постановка проблеми, її обґрунтування, аналіз та висновки. Авторська точка зору переважно обґрунтована та послідовна. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки і відчуваються труднощі під час дискусії.</p>
162-170	<p>. Відповіді на питання</p>	<p>Відповіді на питання</p>

	<p>екзаменаційного білету більш-менш повні, коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки.</p> <p>Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки і відчуваються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час дискусії.</p>	<p>екзаменаційного білету більш-менш повні, коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки.</p> <p>Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вс спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки і відчуваються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час дискусії.</p>
<p>152-161</p>	<p>Відповіді на питання екзаменаційного білету більш-менш повні, коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки.</p> <p>Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки, часом не вистачає послідовності і відчуваються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час дискусії.</p>	<p>Відповіді на питання екзаменаційного білету більш-менш повні, коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки.</p> <p>Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки, часом не вистачає послідовності і відчуваються труднощі в обґрунтуванні авторської</p>

		точки зору і під час дискусії.
	Середній рівень	
143-151	Відповіді на питання екзаменаційного білету більш-менш повні, але не завжди коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки, часом не вистачає послідовності і відчуються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час дискусії.	Відповіді на питання екзаменаційного білету більш-менш повні, але не завжди коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки, часом не вистачає послідовності і відчуються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час дискусії..
133-142	Відповіді на питання екзаменаційного білету більш-менш повні, але не завжди коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки, але трапляються помилки. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні	Відповіді на питання екзаменаційного білету більш-менш повні, але не завжди коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки, але трапляються помилки. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на

	<p>фаховою літературою, деякі фактичні помилки, а також помилки в історіографічному аспекті, часом не вистачає послідовності і відчуваються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час дискусії.</p>	<p>фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки, а також помилки в історіографічному аспекті, часом не вистачає послідовності і відчуваються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час дискусії.</p>
<p>124-132</p>	<p>Відповіді на питання екзаменаційного білету більш-менш повні, коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки, а також помилки в історіографічному або формально-логічному аспекті, часом не вистачає послідовності і відчуваються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час дискусії.</p>	<p>Відповіді на питання екзаменаційного білету більш-менш повні, коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки, а також помилки в історіографічному або формально-логічному аспекті, часом не вистачає послідовності і відчуваються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час</p>

		дискусії.
	Недостатній рівень	
123 і нижче	Відповіді на питання екзаменаційного білету представлені в неповному обсязі, є некоректними та помилковими в історіографічному або формально-логічному аспектах. Структура відповіді не послідовна. Аналіз проблеми відсутній. Продемонстровано слабе володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді допускає вагомi неточності та помилки.	Відповіді на питання екзаменаційного білету представлені в неповному обсязі, є некоректними та помилковими в історіографічному або формально-логічному аспектах. Структура відповіді не послідовна. Аналіз проблеми відсутній. Продемонстровано слабе володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді допускає вагомi неточності та помилки.

**Голова екзаменаційної комісії,
доктор мистецтвознавства,
проф. кафедри ТІМ ХДАДМ**

Людмила СОКОЛЮК